

Impact van strengere grenswaarde voor de concentratie PM10, PM2,5 en NO2

De achtergrondconcentratie van PM10, PM2,5 en NO2 (hierna 'stoffen') is op veel plaatsen al hoger dan de nieuwe grenswaarden voor de jaargemiddelde concentratie. En op nog méér plaatsen zullen de nieuwe grenswaarden voor de daggemiddelde concentratie worden overschreden, vanwege die hoge achtergrondconcentratie.

Dat geldt met name voor PM10 en het speelt vooral in gebieden met veel pluimveebedrijven. Ik ben milieuvergunningverlener voor agrarische bedrijven (allemaal veehouderijen) en dit position paper is vanuit die optiek opgesteld.

De wet beschermt gevoelige objecten tegen te hoge concentraties fijnstof. Taak van de Omgevingsdienst is om bedrijven een vergunning te weigeren als een fijnstof-grenswaarde wordt overschreden. Met een achtergrondconcentratie in de buurt van de grenswaarde wordt iedere uitbreiding onmogelijk. Zelfs als in betreffend bedrijf alle mogelijke reductiemaatregelen worden getroffen en/of de totale emissie verwaarloosbaar klein is.

Het RIVM onderzocht welke maatregelen nodig zijn om te voldoen aan de nieuwe WHO-advieswaarde. Het onderzoek is vooral gericht op de grenswaarde voor de jaargemiddelde concentraties. Conclusie is dat die in de praktijk niet haalbaar zijn.

De nieuw EU-grenswaarden voor de jaargemiddelde concentraties zijn gemakkelijker haalbaar. Maar voor de grenswaarden voor de daggemiddelde concentraties zijn, naar mijn mening, de conclusies gelijk aan die van betreffend RIVM-onderzoek: niet haalbaar. Immers: We berekenen al vaak meer dan 18 keer per jaar een daggemiddelde concentratie boven 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Overschrijding van 45 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ zal nog vaker voorkomen.

De strengere grenswaarden zetten dus alle ontwikkeling op slot. Dat is onrechtvaardig voor de bedrijven; zij hebben geen invloed op de te hoge (achtergrond)concentratie. Het is ook slecht voor het milieu en humane gezondheid. Ontwikkelingen leiden immers tot betere stalsystemen en lagere emissies per dier en dat geldt voor alle emissies: fijnstof, ammoniak, geur, endotoxinen. Óók - vooral! - als het aantal dieren toeneemt en daarmee eventueel ook de totale emissie. Uitbreiding van het ene bedrijf betekent immers dat elders een bedrijf, met vaak oudere stallen, met hetzelfde aantal dieren inkrimpt op grond van dierrechten. En de nieuwe stallen moeten voldoen aan de strengste eisen.

Impact van strengere grenswaarden:

Bedrijven	Groot; ontwikkeling nagenoeg onmogelijk in vee-concentratiegebieden
Burgers	Negatief; de bijdrage vanuit nabijgelegen bedrijven blijft ongewijzigd
Gemeenten/OD	Moeizame procedures en relatie met veehouders; beleid gericht op emissiereductie wordt moeilijker.

Mijn advies is:

- Verlaag de grenswaarden niet, althans niet tot onhaalbare niveaus.
- Streef naar gezondheidswinst via grenswaarden voor de emissie per dier. Voer maximale emissiewaarden per dier in, voor alle stallen.
- T.o.v. de emissie zonder reductietechniek is een reductie van 50% goed haalbaar met BBT-maatregelen. Vaak is zelfs een reductie van 70% of meer haalbaar. (Oftewel: het sectorplan fijnstof, door staatssecretaris Heijnen overgenomen, gaat niet ver genoeg.)
- Verplicht veehouders - naast voorgaande punten - om alle BBT-maatregelen toe te passen. (BBT zoals dat is beschreven in de Wabo. Niet BBT volgens het Besluit emissiearme huisvesting en de jurisprudentie die op grond daarvan is ontstaan.)

Impact van het advies:

Bedrijven	Positief; ontwikkeling is goed mogelijk en veel maatregelen zijn gunstig voor bedrijfsresultaten en gezondheid van ondernemer en werknemers.
Burgers	Positief; de (gemiddelde) bedrijfsemisatie en lokale concentratie nemen af.
Gemeenten/OD	Vergunningverleners en veehouders/adviseurs moeten leren werken met het begrip BBT voor agrarische bedrijven.

Voor echte gezondheidswinst

De fractie PM10, met op veel plaatsen onmogelijk strenge grenswaarden, is niet de meest belastende voor humane gezondheid. PM2,5 is veel schadelijker: ze dringen dieper in het lichaam door.

De nieuwe grenswaarden voor PM2,5 leveren juist weinig problemen op voor veehouderijen. Want de primaire fijnstofemissie van PM2,5 door veehouderijen is relatief gering; ze stoten vooral relatief grote fijnstofdeeltjes uit (PM2,5-PM10).

Dat betekent dat, door de - te strenge - PM10-grenswaarden, puimveebedrijven in hun ontwikkeling worden gefrustreerd terwijl hun bijdrage aan de gezondheidsschade met primaire fijnstofemissie vrij beperkt is.

Toch is de bijdrage van veehouderijen aan de concentratie PM2,5 (en aan gezondheidsschade) wel degelijk groot. Niet door de primaire emissie maar vanwege het zogeheten secundair fijnstof. Ammoniak vormt met stikstof- en zwaveloxiden de zeer kleine (fijn)stoffen ammoniumnitraat en -sulfaat. Die stoffen zijn veel schadelijker voor mensen dan primair fijnstof. Ammoniak in de atmosfeer is voor een heel groot afkomstig van veehouderijen.

RIVM ('Fijn stof emissie door veehouderij'):

* 35-40% Van de concentratie PM10 in de atmosfeer en 45-50% van de concentratie PM2,5 bestaat uit secundair fijnstof.

* Het landbouw-aandeel in de totale concentratie fijnstof, fractie PM2,5, bedraagt 27%. In vee-concentratiegebieden 49%.

Met name reductie van de ammoniakconcentratie leidt tot minder vorming van secundair fijnstof. Veehouderijen (alle veehouderijen!) zijn goed voor ongeveer 90% van de ammoniakemissie; 49% afkomstig uit stallen en mestopslagen, 39% van uitrijden van mest.

Albert Winkel, WagUR:

'Ammoniak emitteert uit stallen, mestopslagen en bodems als gas, maar reageert in de atmosfeer met NOx en SO2 uit verkeer en industrie om secundair fijnstof te vormen. De gezondheidseffecten daarvan zijn fors, o.a. door de continentale verspreiding en daarmee grote populatie-at-risk. **Feitelijk heeft het secundaire fijnstof uit veehouderij een aanzienlijk grotere impact dan het primaire fijnstof dat als deeltje zeer lokaal tot verhogingen leidt. Inschattingen zijn dat vooral de ammoniakuitstoot naar beneden zal moeten om secundair fijnstof vorming en geassocieerde volksgezondheidseffecten te verminderen.** '

De conclusie van de Gezondheidsraad, en tevens mijn advies is dan ook **'Geef prioriteit aan de aanpak van reductie van ammoniakemissie'**.

Op dat punt verwijs ik graag naar rapport 1380 van WageningenUR over verbetering van de effectiviteit van stalsystemen in de praktijk. Aanbevelingen: verbeter het kennisniveau van betrokkenen en zorg voor een andere aansturing en afrekening van Omgevingsdiensten om te komen tot een betere vergunningverlening en toezicht. Dat is de kortste klap om de concentratie van de meest belastende fijnstofdeeltjes substantieel te verlagen.